N^ER 68. z Warszawy R. 1795.
d. 29. Sierpn: w Sobotę.

KORRESPONDENT
WARSZAWSKI Y ZAGRANICZNY.

z Warszawy.

Wyznaczenie Regestru Extraordynaryinego w Sądach Ziemskich.

Buxhewden Generał Major &c.

Gdy wielokrotne zdarzenia wymagaią prędkiego spraw po Ziemstwach załatwienia, które przez liczne spraw w Regestrach Ordynaryinych zagęszczenie przyśpieszonemi być nie mogą, zatym mieć chcę, iżby we wszystkich Sądach Ziemskich do spraw prędszego rozsądzenia potrzebuiących, Regestr oddzielny extraordynaryiny był uformowany, do którego szczególnie za wyraźnym moim na pismie pozwoleniem sprawy z Pozwow, co do czasu Uniwersałem moim przepisanego, wyszłych wpisywane i z niego sądzone być powinny, do których odsądzenia dni trzy w tygodniu po obiedzie, to iest: Wtorek, Czwartek, i Sobotę przeznaczam. Dan w Warszawie dnia 27. miesiąca Sierpnia 1795. roku.

(L. S.) *Buxhewden.*

Deputacya potrzeb woyska Rossyiskiego ustanowiona w Warszawie.

BUXHEWDEN *Generał-Major woysk Nayiaśn: Imperatorowey wszech Rossyi, Jey Imperatorskiey Mości Fligiel-Adjutant, Orderow różnych Kawaler, w Warszawie kommenderuiący, w Prowincyach Koronnych woyskiem Rossyiskim zaiętych, rząd sobie polecony maiący.*

Chcąc iak nayskuteczniey zabieżeć nieprzyzwoitościom wszelkim, które się do Deputacyi

potrzeb woyska Rosyiskiego wcisnęły, i z nieporządnego kwaterowania woyskowych Rosyiskich wyniknęły; niemniey pragnąc, aby podatek, iaki na obiekt potrzeb woyska Rosyiskiego zadeterminowany będzie, każdego zarówno dotyczył, i grosz publiczny nayoszczędniey był szafowanym, uznałem potrzebę ustanowienia nowey Deputacyi potrzeb woyska Rosyiskiego, która składać się będzie z trzech Departamentow.

1mo. Departamentu Kwaterniczego. 2do. Departamentu Kassy. 3tio. Departamentu Drzewa.

Departament Kwaterniczy, zł żony będzie pod prezydencyą W. *Mensch* Premier Majora i Ober-Kwatermistrza woyska Rosyiskiego, i iednego Officyera Rosyiskiego, późniey przezemnie wyznaczyć się maiącego, tudzież trzech Obywateli miasta, to iest: Szl: Rocha *Rożańskiego*, *Fontannego*, i Wilhelma *Horalika* Gminnych; na Sekretarza Deputacyi, wyznaczam JP. Ignacego *Malczewskiego*, na Kancellistow IchmćPP. *Postolskiego* i *Przeździeckiego*, na Dozorcę w pomoc W. *Mensch*, JP. *Ostapowicza*, na Kwatermistrzow Mieyskich IchmćPP Piotra *Frantzen*, i Wacława *Karer*, na Woźnego *Kozłowskiego*.

Departament kassy, z dwoch Exaktorow do wyboru podatkow, iakie będą ustanowione, to iest: Szl: *Rzempołuskiego*, i Efraima *Oszelewskiego*, z których pierwszy i funkcyą Kassyera ma sprawować, tudzież iednego Officyera Rosyiskiego, którego późniey wyznaczę, składać się będzie.

Departament drzewa, z iednego Officyera, to iest: JP. *Korneta Lepopowicza*, i iednego Obywatela, to iest: Szl: *Szustowskiego*, składać się będzie, przy którym Departamencie, dozorcą *Maryański*, trzech Sierżantow, i czterech żołdatow zostawać ma.

Departamentu Kwaterniczego obowiązkiem będzie.

1mo. Wszystkie moie dyspozycye nayprędzey i naywcześniey uskuteczniać.

2do. Dozor i Zwierzchnictwo nad kassą i podziałem drzewa mieć będzie.

3tio. Zadnych wydatkow, bądź naymnieyszych, bez wyraźney woli moiey, czynić nie ma.

4to. Nikogo ciążyć Inkwaterunkiem woyska Rossyiskiego nie będzie, tylko za umówionym o komorne ułożeniem się w proporcyą czasow teraźnieyszych, takowy Inkwaterunek lokować ma.

5to. Bez Paletu nikt przyimować na kwatery woyskowych niepowinien, a takowe Palety Departament Kwaterniczy wydawać mocnym będzie tylko do domow przez siebie naiętych, lub domow prożnych, podatku kwaterniczego opłacać niemogących.

6to. Rezolucye wszelkie, *in pleno* zachodzić maią, i przez osoby w Departamencie Kwaterniczym zasiadaiące, to iest: W. *Mensch* Ober-Kwatermistrza, Officyera odemnie wyznaczyć się maiącego, i SSzl: *Rożańskiego*, *Fontannę* i *Horalika*, z strony miasta będących, decydowane być maią.

7mo. Co tydzień rapporta od kassy i drzewa odbierać będzie, i o stanie takowych mnie na pismie zawiadomiać powinien.

8vo. Sekretarza obowiązkiem będzie rezolucye zadecydowane w protokuł własną wpisywać ręką, i porządnie Xięgi utrzymywać, inaczey w odpowiedzi zostanie.

9no. Kwatermistrze nic sami przez się czynić nie mogą, tylko rezolucye Departamentu do skutku doprowadzać będą; dla czego pod odpadnieniem od urzędow, a osoby Departamentowe, pod odpowiedzią z osób i maiątkow, zawsze na sessyach znaydować się maią.

10*mo.* Departament Kwaterniczy, afsygnować będzie drzewo w podział woysku Rofsyiskiemu, nie więcey, ani mniey, tylko stosownie do listy drzewa przezemnie ułożoney.

11*mo.* Tenże Departament układ z Furmanami o dostawienie drzewa ceną przyzwoitą zrobi, i takowy do approbaty mi poda.

Departament Kafsy.

1*mo.* Zadnych wydatkow sam przez się czynić nie ma, tylko za afsygnacyą Departamentu ogólnego, z woli moiey wyszłą.

2*do.* Podatek wybierać będzie, a Officyer nieopłacaiących exekwować przez żołnierzy, odemnie wykommenderowanych, powinien.

3*tio.* Exekucya Podatku, zaczynaiąc od Nru 1. domu, *consequenter* dopełniana być powinna, a to żeby ieden względem drugiego niedoświadczał partykularnego względu.

4*to.* Rapport wypłacanych pieniędzy i weszłey percepty, co tydzień w dni Sobotne, na dwa sporządzony exemplarze, ieden do Departamentu Kwaterniczego, drugi do Kancellaryi moiey, podawanym być ma.

5*to.* Tam zaś, gdzie Inkwaterunek za Paletem stać będzie, exekucya nie ma być rozciągnioną.

Departament Drzewa.

1*mo.* Nikomu drzewa wydać nie może, tylko za afsygnacyą Departamentu Kwaterniczego, w wielości zadeterminowaney.

2*do.* Wydatek drzewa takowego, w protokuł zapisywać powinien, a od odbieraiących kwity na odebrane i doszłe, chować do porachunku ma.

3*tio.* Dozor drzewa na składach i iego całość, Departamentowi drzewa pod odpowiedzią z osób i maiątkow oddaię.

4*to.* Sefsye Departamentow Kwaterniczego, Kafsy i Drzewa, w Pałacu *Krasińskich* zwanym,

w mieyscu przez Administracyą Skarbu Publicznego oznaczyć mianym, od rana do wieczora odprawiać się powinny, których rozpoczęcie na dniu 1. miesiąca Września ma nastąpić.

5*to.* Pensye miesięczne z kassy Deputacyi opłacać się maiące, w następuiącym sposobię wyznaczam.

Sekretarzowi na miesiąc Złł: 200. — Dwom Applikantom każdemu po Złł: 90. Złł: 180. — Dozorcy przy *Mensch* Złł: 50. — Dwom Kwatermistrzom każdemu po Złł: 125. 250. — Woźnemu Złł: 50. — Exaktorowi, który i kassę trzymać będzie Złł: 150. — Exaktorowi drugiemu Złł: 1̣0. — Dozorcy Maryańskiemu Złł: 500.

Które to Pensye osobom wyżey wyrażonym, zaczynaiąc od dnia 1. Września roku bieżącego, wypłacane być maią. Kiedy zaś Deputacya potrzeb dzieła swego dotąd nieukończyła, i rachunku Deputacya examinuiąca zupełnie nieodebrała; przeto chcąc, iżby takowe na dzień 15. miesiąca Września zupełny wzięły koniec, stanowię: iż Deputacya potrzeb dotąd exystuiąca, z Deputacyą examinuiącą zniosłszy się, długi za drzewo, tak w czasie wniyścia woysk Rossyiskich do Warszawy, iako i poźniey kupione, przyznane, i nieprzyznane, roztrząśnie, i podług słuszności umiarkowawszy; niemniey komorne za Inkwaterunek woyska Rossyiskiego, podług otaxowania iuż dopełnionego, oraz wszelkich pretensyi innych, do dnia 1. miesiąca Września roku bieżącego wyciągnie, i tego tabellę przez szczegóły uformuie; na nieobcenione dotąd komorne przez woysko Rossyiskie posiadanych mieszkań, Delegacyą z pośrzodka siebie zeszle, i takowe obcenione, czyli otaxowane, ceną do czasow teraźnieyszych stosowną, uskuteczni; niemniey remanent z domow, gdzie Inkwaterunek nie był, exekwować natychmiast będzie, takowy wybierze, a niewybrany na dnia 15. miesią-

ca Września roku bieżącego; przy oddaniu nowey Deputacyi xiąg i rachunkow zupełnych, dołączy. Dan w Warszawie dnia 22. miesiąca Sierpnia 1795. roku.

(L. S.) Buxhewden.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA.

Z Paryża d. 8. Sierpnia. Przed kilką dniami przybył tu Kuryer od Króla Jmci Pruskiego z punktami do zawarcia armistycyum z Rzeszą Niemiecką.

Pan *Barthelemy* Poseł nasz nadesłał także kondycye pokoiu z *Bazylei*, które Cesarz Jmć miał uczynić.

Ugoda z Sardynią także ma być zawarta.

Już doświadczamy słodkich owocow pokoiu z Hiszpanią. Złoto i srebro, ktorego spostrzedz ledwie gdzie można było, iakby cudem iakim wszędy się daie widzieć, i znacznie staniało. Funt cukru 30. liwrami spadł w cenie. Swiece i inne potrzeby czwartą częścią tańsze. Dwa osobliwsze zdarzenia tey wie kiey odmiany są przyczyną. Zbicie w *Quiberon* wylądowanych Emigrantow, i zwycięstwa nad Anglikami w Antyllach Amerykańskich wyspach nad wszelkie spodziewanie przyniosły nam wszystkiego obfitość. Dodaymy pokoy z Hiszpanią, toż inne traktaty, albo iuż ukończone, albo do końca przychodzące, te nam pewnie złote wieki oznaczaią.

Jesteśmy teraz w nadziei, że wkrótce doniesiono zostanie w Konwencyi o zawartym pokoiu z Rzeszą Niemiecką. Atoli iuż rozgłoszono między ludem, że się bynaymniey to nieściąga do pokoiu z Domem Austryi.

Konwencya dekretowała, aby Reprezentant *Ramel* natychmiast udał się do Hollandyi, i do Belgium, dla ukończenia oparacyi, które iemu osobliwszych instrukcyi mocą zlecone zostały.

Członki przeszłey Kommissyi woyskowey z Lugdunu w okowach transportowane zostały do *Grenoble*, i tam sądzone być maią.

Zamek Pani *Dubarry* niegdyś Ludwika XV. amantki zwany *Lucinne* blisko *Marly*, bez mebłow i luster ſprzedano za million 700,000. liwrów. Pewny Amerykanin go kupił.

Z *Toulonu* więcey niż sto więźniow, między któremi Reprezentant *Charbonier* i Familia *Escudier* ma się znaydować, transportowani ſą do Marsylii, i tam ſądzeni być maią.

W *Toulousie* wszystkie Drukarnie zapieczętowano.

Nasz Konsul w *Tunis* dnia 25. Maia z tamecznym Beiem zawarł traktat, mocą którego Tunetańscy Korsarze mogą teraz na wystrzał armatny zbliżyć się ku brzegom Francuzkim, gdy przedtym o 30. mil oddaleni być musieli. Konwencya iednak Ratyfikacyą onego na dalszy czas odłożyła.

Dnia 5. przybył tu Xże *Stahremberg*. Sądzą, iż negocyować ma o wymianę Córki Ludwika XVI. która ieszcze iest w *Temple*. Gotuią dla niey tymczasem wyprawę do odiazdu, i ſporządzaią potrzebne ſuknie, na które w naybogatszym magazynie na ulicy *Bourdonnais* wybrała sama podług ſwego gustu materye.

W *Lugdunie* znowu czyniono rewizyą Domow, i mówią że wkrotce i w Paryżu czyniona będzie podobna dla wynalezienia intrygantów, facyendarzow zdradliwych, cudzoziemcow, i Royalistow.

Na Sessyi Konwencyi dnia 8. imieniem Deputacyi bespieczeństwa mówił *Sevestre* względem

wolności Drukow. Po czym Konwencya dekretowała, aby Deputacye Prawodawcza, Ocalenia, i Bespieczeństwa w trzech dniach przyniosły proiekt względem kłamliwych Zurnalistow i Autorow pism fałszywych.

Girot Pauzoles dopraszał się imieniem Deputacyi Prawodawczey o tak długo pożądane oczyszczenie Konwencyi. Takowy wniosek rozdrukowany, i między Deputowanych rozdany będzie.

Pierwsze oskarżenie iest przeciwko *Lequinio* i *Laignelot*, którzy razem z sobą w *Larochelle* i *Rochefort* na Missyi byli. Ci obwinieni są o wprowadzenie tam rządu postrachu. *Lequinio* nie sądząc rzeczą przyzwoitą osobiście na to odpowiadać, podał Deputacyi Prawodawczey memoryał, który *Bezard* czytał. Przyznaie się on do niektórych zarzutow, ale te składa iedynie na okoliczności. Konwencya dekretowała iego aresztować. *Lesage* żądał, aby Reprezentanta *Lequinio* i Brata iego, któremu on wiele beczek złota przesłał, składy zapieczętowano. Stanął na to dekret. Przy tey okoliczności donosi *Lesage*, że znaleziono u Deputowanych poaresztowanych *Esnue* i *Lavallac* kielichy, patyny, trybularze, i inne pokradzione sprzęty Kościelne.

Z kolei oskarżono Reprezentanta *Lanot* i *Lefiot*, którym liczne zadano przestępstwa; Konwencya obu kazała aresztować.

Na sessyi dnia 9. kontynuował *Genissieux* doniesienie względem oczyszczenia. Oskarżony był *Dupin* zaboyca przeszłego generalnego Dzierżawcy Dóbr Narodowych. Osierocona Małżonka i dzieci obwiniaią go, że przez zwodnicze doniesienia 32. cnotliwych z pierwszych Familii Obywatelow, których niewinność sam wprzódy uznawał, na szafot przesłał, a potym w dobrach tych Familii wiele kradzieży i rabunków popeł-

nił. Także aresztowani zostali Reprezentanci *Bo*, *Piorry*, *Massieu*, *Chaudron-Rousseau*, i *Laplanche*.

Konwencya dekretowała sessyą wieczorną dla ukończenia oczyszczenia.

Na wieczorney zatym sessyi po długich sporach dekretowany areszt na *Fouche*, a różne ważne Denuncyacye przeciwko *Francastel* i *Noel Pointe* zostały odesłane do Deputacyi Prawodawczey.

Reprezentant *Salicetti*, przeciw któremu wyszedł rozkaz aresztu, uciekł do Genui. Tameczny Francuzki Agent *Villars* żądał wydania onego, lecz i ztamtąd zniknął, mniemaią, że do Korsyki Oyczyzny swey musiał udać się.

Z Paryża d. 9. Sierpnia. Na sessyi dnia 1. Augusta, nim ratifikacya pokoiu zawartego z Hiszpanią stanęła, gdy przeczytane wprzód były punkta, ieden z Reprezentantow uwielbiał wspaniałość Narodu Francuzkiego, że nabytki przywraca Hiszpanii, ale dodał przy tym, iż się to zdaie nayspráwiedliwszą być rzeczą dopomnieć się, aby okręta zabrane w *Toulonie* nazad Francyi przywrócone były. A zatym czytać począł swoy proiekt: 1.) Król Hiszpański przywróci— (śmiech wielki powstał) Gdy się nieco uciszono, rzekł opiniuiący: Król Hiszpański przywróci okręta w *Toulonie* zabrane, i do naszych odprowadzi Portow, a ratyfikacya traktatu weźmie skutek od czasu tey restytucyi uskutecznioney. Nastąpiły długie spory, a wielu się dopraszało, aby takową materyą odrzuciwszy, do dziennego przystąpiono porządku.

Maihe rzekł: iż samby takowey dopraszał się restytucyi, gdyby nie widział przeciwny być ten wniosek powadze wielkiego Narodu. Nad małemi bowiem pożytkami zastanawiać się nienależy, gdy o to idzie, aby Francyi i Europie całey pożądany dać pokoy.

Boissy d'Anglas rzekł: iż traktat z Potencyą iakąkolwiek zawarty - nie iest to proiektem do dekretu, któregoby proiektu grunt zachowawszy, możnaby niektóre odmieniać artykuły. Cóż bowiem przywiodło Deputacyą ocalenia do pokoju, ieśli nie Hiszpanią, Alliantką Francyi uczynić, a to końcem przywrócenia Europie dawno iuż oczekiwaney spokoynosci.

Lacroix domagał się głosu. *Legendre* na to: Jeśli każdy z Reprezentantow ma prawo dawać opinią, i tym końcem prosić aby mu wolno było mówić; Konwencya ma też prawo uczynić koniec owym sprzeczkom, które się iey niebespieczne zdaią.

Lehardy rzekł: iż w rzeczach wątpliwych trzeba tym dozwolić, aby dali swe zdanie, którzy żądaią.

Lacroix zabiera głos i mówi: że co do gruntu, cały ten z Hiszpanią traktat pochwala, lecz ieden z artykułow zda się wcale być dla Francyi szkodliwy, gdy odeydzie przez to część kraiu Rzpltey do Hiszpanii. Rzeczono w tym traktacie, iż w demarkacyi tych dwuch Państw Kommissarze zachować ile możności powinni bieg wylewu rzek, a pewna rzecz, iż są za korytami tychże rzek nie małe zgromadzenia ludu zdawna do Francyi należące, których nikt przymusić nie może, aby się od ciała iedney i nierozdzielney Rzpltey oderwać mogły. Dopraszał się zatym opiniuiący, aby te Gminowładztwa od tego musu wyłączone były.

Cambacérès te same co i *Boissy* przyczyny krótko przywiodłszy, to iest, iż dla tego nayprzyncypalniey traktat iest zawarty, aby pokoy dla Francyi i Europy był przyspieszony; dodał, iż powodem było pogodzenia się z tym Narodem, którego sama natura nieiako na to determinowała, iżby w aliancyi i przyiaźni z nami zostawał. A zatym doradzał odstąpić wszystkich

małych zyskow, aby ukończony był interess wielkiego Narodu. Dodał iednak, że Deputacya ocalenia zgoła nieubliżyła koszta woienne dla Francyi nadgrodzić, gdy od Hiszpanii ustąpioną mamy część wyspy *St Domingo.* Rzekł nakoniec *Cambaceres*, że Deputacya gotowa dać potrzebne do tego swe obiaśnienia, ieśli Konwencya będzie tego żądała, gdyż pewna iest Deputacya, że nie każą iey takich wyiawić taiemnic dyplomacyi, którychby wynurzony sekret mógł być szkodliwy dla Narodu, albo któryby podał w niebeśpieczeństwo dobro całey Rzpltey.

Po takowych sporach uskarżano się, iż w traktacie wyraźnie Hiszpania za Rzplıtą nieuznała Francyi, lecz takowe zarzuty uchylono, a iednomyślnemi głosami traktat ratyfikowany został dnia 1. Augusta.

Na sessyi dnia 2. Sierpnia *Portier d'Oisse* Członek Deputacyi Instrukcyi publiczney rzekł: „O chodząc rocznicę dnia 9 Thermidora, okazaliście nienawiść waszę przeciwko terrorizmowi, gdy obchodzić będziecie 10. Sierpnia (*) upewnicie Royalistow, że ich w naywiększym obrzydzeniu macie. Nie będę tu wam przypominał zbrodni Królow. Dzień 14. Julii ugruntował nam wolność, dzień 10. Augusta dał nam równość. Którzy żądaią przywrócenia władzy Królow, czyliż zapomnieli na potężne walki Republikanow dla ugruntowania swey Rzpltey? Niechże się więc lękaią zapalczywości ludu nieprzyiaciele wolności. Co to za ludzie? którzy się nie wstydzą wyzuć z naywiększego daru przyrodzenia? Cóż? izali się to Francuzi odważą wzdychać do tey okrutney zbrodni, aby poszarpali na sztuki łono swey Oyczyzny? Ale daremne ich usiłowania, zhań-

(*) *Dnia* 10. *Augusta* 1793 *Francuzi Królewską władzę w swym Państwie znieśli.*

„bione i wniwecz ztarte zamachy będą. Co się „was tycze, nieustraszeni Wolności Rycerze! „Słuchaycie wy miłośnicy demokracyi, oto sa„me niebiosa przychylne uśmiechaią się na święte usiłowania wasze. Dla was to pola buy„nym okrywaią się plonem. Do was to zbli„ża się miły pokoy, aby kochankow swych uwe„selił i uszczęśliwił. Konstytucya będzie poda„na wkrotce ludowi, aby przyięta została. Po„myślność i chwała niezwłocznie ukoronuie wa„sze bitwy i tryumfy.

Po takowym wstępie za wnioskiem tegoż Konwencya dekretowała: 1.) Dzień 23. Thermidora, ow to dzień doroczny 10. Augusta o godzinie w puł do 10. z rana, o którey godzinie tyrannia we Francyi iest zniesiona, przez salwe artylleryi ogłoszony będzie razem z tryumfem wolności, 2.) Reprezentanci ludu w zwyczaynych urzędu swego szatach na mieysce sessyi zbiorą się, gdzie Instytut muzyki Narodowey przegrywać będzie symfonie i pieśni Obywatelskie. 3.) Prezydent stosowną mowę do uroczystości powie, a potym Konwencya odprawować będzie ciąg swoich deliberacyi 4.) O piątey godzinie wieczorem wydany będzie koncert publiczny w ogrodzie *Thuilleries*. 5) Rocznica dnia 10. Augusta obchodzona będzie po wszystkich Rzplitey miastach. (Communes.)

Gdy nie było nic urzędownie ogłoszonym względem wyprawy pod *Quiberon*, wielu zaczęło wątpliwe a zmierzaiące do przeciwnych mniemań, rozsiewać wieści; z tey przyczyny listy Generała *Hoche* z przyłączonemi dwuma innemi są publikowane. (Namieniliśmy o tym liście Generała *Hoche* w Numerze 65. korrespondencyi naszey na karcie 1667.) teraz całkiem tu kładniemy.

Generał en Szef do Obywatelow składaiących Deputacyą Ocalenia Publicznego w kwate-

rze generalney woysk nad-brzeżnych *de Brest* w *Vannes* d. 4. *Thermidora* (22. Julii) roku 3go Rzplitey iedney i nierozdzielney.

Reprezentanci! armia kontra-rewolucyinych zawarta na pół-wyspie *de Quiberon* przymuszona była wczora złożyć broń, po wzięciu naymocnieyszą forsą twierdzy *Penthievre*, i ogromnych bateryi, które ią otaczały. Rozmaite attaki, marsze i manewry czynione były pod oczyma Reprezentantów ludu *Talliena* i *Blad*. Ci Obywatele na czele kolumn zawsze stawali. Opowiedzą wam oni znacznieysze tey wyprawy szczeguły. (podpisano) *Hoche*.

Relacya o wyprawie 3. *Thermidora* (21. Julii) trzeciego roku Rzplitey.

Wczora 3ciego *Thermidora* o godzinie 2giey zrana Forteca *Penthievre*, i pole mocnemi uzbroione bateryami niedaleko wyspy *de Quiberon* attakowane były od 3. tysięcy woyska Republikańskiego, stoiących pod *St Barbe*, które po cało-godzinney bitwie, opanowały tak Fortecę, iako też i wszystkie okopy pod same prawie armaty okrętow Angielskich podchodzące. Attak Republikański rozrządzony był przez Generałow *Humberta*, *Vatteau* i *Botta* (ten zacny Officer postradał nogi lewey w *Biskai* urwaney) i Adjutanta Generała *Menage*, który mniey niźli 300. ludzi maiąc, na wszelki narażaiąc się tak forteczny, iako i z kanonierskich statkow ogień, zwyciężaiąc oraz rozlaney wody fale, przez które w czasie nayniepogodnieyszym przebył, wdarł się od strony zachodu na skały ze swoiemi, i tym sposobem ułatwił attak od frontu dla Generała *Vatteau*. Zaraz więc nasze woyska zaczęły się uganiać za nieprzyiacioły, a przytomność dwuch tysięcy żołnierza na pół-wyspie *Quiberon* przymusiła Regimenta *d' Hervilly* i *Hector* do złożenia broni. Pięć Regimentow nieprzyiacielskich nazwane *Damas*, *Beon*, *Rohan*, i

Salm formuiące dywizyą Karola *de Sombreuil*, także Regiment *Royal* Emigrtanow, i Szuanowie, zabierały się do obrony uchodząc ku Portowi ułatwiaiącemu na okręta ucieczkę. Fronty naszych kolumn szły prosto na przeciw buntownikom, a 700. Granadyerow, żwawie na nich nacieraiąc, przymusiły onych, aby umykali za swemi kollegami, co też uczynili, gdy żadney niemieli nadziei ratować się inaczey, chyba albo polec od oręża naszego, albo się do morza wrzucić. Już kilku Szefow na okręta wpadło. Wystrzały ze 20. armat kartaczami przeszkodziły reszcie za niemi umykać, a tym czasem na samym wierzchołku skały w oczach Anglikow, którzy na nich i na nas dawali ognia, cały Sztab zabrany, *Sombreuil* na czele był korpusu, i wiele Officerow od artylleryi. Zołnierze nasi od 10. w nocy poprzedzaiącego dnia, lubo czas był nayburźliwszy, aż do szostey zrana bili się. Wszyscy niewolnicy, z których żadnemu naymnieyszey krzywdy nieuczyniono, zaprowadzeni są do Fortecy, a ztamtąd do miasta *Auray*, Niewiasty Szuanow, i nieszczęśliwe ich dziecięny uwolnione zostały. Nie mogę dokładney tak rychło mieć wiadomości, a zatym ani tego donieść, wiele iakich składow nasi znaleźli w *Quiberonie*. Mówiono mi, że 70. tysięcy flint, 150. tysięcy par trzewikow, magazyny żywności, niezmierne ammunicye, sukna, płótna, mundury i ekwipaże, iak mogą być naywiększe.

Otoż więc Mości Panie *Pitt*, iaki z trzyletnich przygotowań wypadek i hańba. Oto co za fatalny skutek, wrażać swe sentymenta w tych umysły, których liczne WPana woyska niepotrafią zasłonić teraz od narodowey zemsty. Nienawidzą iuż pewnie wszystkie te ofiary osoby WPana, które niegodziwie na rzeź wystawiłeś. Przysyłayże nam znowu inne twey zawziętości narzędzia, zaiste biedne te stworzenia dobrze

się nauczą poznać na twey polityce, gdy na gruncie naszym staną. Wszak wiadomo WPanu, że nasza ziemia nigdy bez nal żytey zemsty naiechana nie była. Ale ci nieszczęśliwi urodzeni są we Francyi, a zatym równie są iak my obiektem WPana nienawiści. Spytay się u Pana *Puisaye*, który za pierwszym wystrzałem z lądu umknął, czy tak to łatwo Republikanow na ich własney zwyciężyć ziemi, iak w Gabinecie. Mości Panie *Pitt*! iest Bóg mściwy, nieukryią się przed iego sprawiedliwością zbrodnie. (Hoche.)

(*Dalszy ciąg listow w Dodatku.*)

HOLLANDYA.

Z Hagi dnia 15. *Sierpnia.* Klub tuteyszy żądał złożenia wszystkich irrewolucyonistow z urzędow, tudzież innego urządzenia względem rozkwaterowania Francuzow i tańszey ustanowienia żywności.

Wszyscy abszeytowani Hollenderscy Officerowie i Gemeyni, muszą przed Municypalnemi przysięgać, iako w czasie woyny, ani przeciwko Hollandyi służyć, ani za przywróceniem Sztadhudera bić się nie będą, w przypadku zaś przestąpienia śmierci karani zostaną, gdy popadną w ręce sprawiedliwości.

Deputacya związku w kraiu pisała do Generalnych stanow, że rozmaici Batawscy żołnierze w wielkim są ubóstwie, i żądaią wspomożenia. Generalne Stany rozkazały dać im pomoc, zakazuiąc przytym wszelkich obraźliwych wyrazow i obwinień, które w wspomnionym piśmie zawarte były.

W Amszterdamie publikowano, że listy do Portugalii i Hiszpanii mogą być teraz przez Francyą przesyłane.

Nadgrody (Præmia) za przywoz zboża z zagranicy do kraiu, aż do ostatniego Decembra tego roku przedłużono. To iest 50. karolinow za

łaszt pszenicy, a 30. za łaszt żyta præmium ma być dawane. Z Helvoetsluis i z Texel różne Hollenderskie okręta woienne dobrze uekwipowane wyszły na morze.

Tym czasem Minister Hollenderski w Peterzburgu Baron Hogguer wyiechał ztamtąd.

Prowincya Geldrya oświadczyła, że się nie może do planu zwołania Narodowey Konwencyi zgromadzić, ale raczey na zwołanie chce się zgodzić Kommissyi, którąby napisała wzor Konstytucyi dla zebranego ludu Hollandyi.

Wyszła tu publikacya od Reprezentantow ludu Hollenderskiego, mocą którey, wszyscy Francuzcy Emigranci, którzy są w tey Prowincyi, w przeciągu 3ch tygodni maią onęż opuścić. Powszechnie wszyscy cudzoziemcy powinni sprawić się przed Magistratami, dla czego się bawią tu w kraiu.

Francuzki Generał pułnocney armii Moreau, był kilka dni w Hadze, i odiechał potym do Gorkum.

S Z W E C Y A.

Z Sztokolmu dnia 11. *Sierpnia.* Woyna od Cesarza Marokańskiego wypowiedziana Szwecyi nie wezmie skutku, żądane bowiem podarunki dawno iuż są wysłane przez Fregatę Diannę, która około 15. Czerwca rozwinęła swe żagle. W przeszłym znowu Miesiącu okręt inny popłynął z masztami i drzewem do budowli okrętow dla Cesarza Marokańskiego do Tangeru.

Xiąże Regent przeszłey Soboty oglądał z wielkim ukontentowaniem z Francyi przysłane armaty dla naszey konney Artylleryi. W czasie tey okoliczności Duńscy Officerowie i Kadeci, zaproszeni byli na burwałek, gdzie ich Xięciu prezentowano. Kontra-Admirał Stedingk warstaty, zapasy dla Flotty, Galery i wiele znakow zwycięztwa pod Swensk zdobytych okazywał.

DODA-

DODATEK Do... N^RU 68.

KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO Y ZAGRANICZNEGO.

w Sobotę d. 29. Sierpnia R. 1795.

z Warszawy.

Urządzenie względem kwaterunku woysk Rossyiskich.

Buxhewden Generał Major &c.

Gdy zamiar i cel urzędowania mego nie inny był i iest, iak tylko czynić usilne starania do przyśpieszenia każdemu Obywatelowi i mieszkańcowi kraiu pod rządem moim będącego, sprawiedliwości i ulgi w ciężarach z powodu Rewolucyi ponoszonych, przeto miło mi iest, gdy mogę uwiadomić tychże Obywateli, iż za przełożeniem Naywyższey Władzy, przezemnie uczynionym, naysurowsze stosownie do Praw i Urządzeń Gubernialnych, przez Nayiaśnieyszą Imperatorową wszech Rossyi, a Panią moią nayliłościwszą zaapprobowanych, wydane zostały rozkazy następuiące:

1mo. Pałace i domy, czyli mieszkania Obywatelskie, oraz wszelkie zabudowania Dworskie w dobrach i wsiach iakieykolwiek natury znayduiące się, przez Obywateli zamieszkałe, niemniey Klasztory, Plebanie, domy Pocztowe, Fabryki, Austerye i Karczmy, przez woyskowych, iakieykolwiek rangi będących, na kwatery zaymowane być nie mogą, i niepowinny.

2do. Łowienie Ryb po stawach, sadzawkach, kanałach, i iezïorach, niemniey wycinanie drzewa w lasach, zupełnie woyskowym Rossyiskim iest zabronione.

3*tio*. Branie Podwod, wybieranie Furażow, Prowiantow, i iakichkolwiek bądź artykułow, bez opłaty gotowemi pieniędzmi, podług ugody dobrowolnie nastąpioney, tymże woyskowym naysurowiey iest zakazane, nawet Palety na to wszystko bez wyraźnego mego rozkazu lub dozwolenia przez Kommifsye Porządkowe, wydawane być nie powinny i niemogą.

4*to*. Włościanie czyli poddani, od żywienia żołnierza Rofsyiskiego, na kwaterach stoiącego, i czynienia onemuż iakichkolwiek wygód, zupełnie są uwolnieni, i oprócz ciepła, wody, i garka, nic więcey żołnierzowi dawać nie są obowiązani, wolno iednak będzie każdemu poddanemu po przyiacielsku z żołnierzem za poprzedzaiącą dobrowolnie ugodzoną opłatą o żywność ułożyć się i umówić.

5*to*. Zalecono iest wszystkim Kommendom i szczególnym osobom woyskowym, ażeby z każdey wsi, gdzie na kwaterach stać będą, co miesiąc brali kwity od obywatelow i poddaństwa, iako żadnych pretensyi do nich nie maią, i te przed Generałami *respective* swych Dywizyi składali, takowe zaś kwity, czyli są realne, i przez woyskowych niewymuszone, Kommifsye Porządkowe examinować, i na nich zaświadczenia podpisywać powinny, po podpisaniu zaś dopiero, czyli zaapprobowaniu przez Kommifsye, też kwity przez Generałow przyięte zostaną.

6*to*. Gdyby któren z woyskowych w czymkolwiek przeciw ninieyszemu urządzeniu postąpił sobie, tedy takowy natychmiast przytrzymany, i do naybliższey Kommendy, lub Smotrytela woiennego, po odebranie przyzwoitey kary, przystawiony być powinien.

Ninieyszego Urządzenia we wszystkich punktach uskutecznienie i exekucyi onegoż dopilnowanie, Kommifsyom Porządkowym, wraz z Smotrytelami woiennemi zalecam; które to Kom-

misſye też Urządzenie dla wiadomości Obywateli i poddanych w Ziemi swey ogłosić, i po Parafiach z Ambon publikować rozkażą. Dan w Warszawie dnia 27. Sierpnia 1795.

(L. S.) *Buxhewden.*

Uwiadomienie o Komorach i Przykomorkach.

Działo się w Warszawie w Pałacu Krasińskich zwanym, na Administracyi Skarbu Publicznego, dnia 28. miesiąca Sierpnia R. P. 1795.

ADMINISTRACYA SKARBU PUBLICZNEGO. Gdy z dyspozycyi JW. *Buxhewden* Generała Majora woysk Nayiaśnieyszey Imperatorowey wszech Rosſyi, wielu Orderow Kawalera, w Warszawie kommenderuiącego, w Prowincyach Koronnych woyskiem Rosſyiskim zaiętych Rząd sobie polecony maiącego, dnia 4tego miesiąca i roku bieżących datowaney. Komory i Przykomorki ustanowione w mieyscach, iako to: = *Komora w Nowymmieście.* = Przykomorki— w Białły, w Promnym, w Konarach, w Kopytowie, czyli Utracie, w Zabiey Woli, w Kazuniu, w Nieporęcie, w Popławach. = *Komora w Ostrołęce.* Przykomorki, w Szczawinie, w Łomży. = *Komora w Parczewie* = Przykomorek do niey w Ostrowie. = *Komora w Kocku.* Przykomorki w Bobrownikach i Łysobykach, i do tych Officyaliści przez JW. *Buxhewden* Generała dn: 22. miesiąca bieżącego zatwierdzeni są wyznaczeni; zatym o takowym Komor i Przykomorkow ustanowieniu, oraz Officyalistow potrzebnych wyznaczeniu wszystkich mianowicie handluiących uwiadomia, a Kupcow i wszystkich iakimkolwiek towarem handluiących zastrzega, aby towary swe traktem Publicznym prowadzili, a

należące od nich podług urządzeń Skarbowych Cło Skarbowi do rąk Officyalistow na Komorach i Przykomorkach postanowionych opłacali, inaczey, że przemycaiący towary, przytrzymani będą, i w miarę przewinienia swego stosownie do dawnieyszych w tey mierze urządzeń Skarbowych karani będą, determinuie; wybieranie zaś Cła po Komorach i Przykomorkach nowo ustanowionych, że od dnia 6. miesiąca Wrzesnia zaczynać się będzie, Administracya oświadcza, i do winney od prowadzonych wszelkich towarow Skarbowi Publicznemu podług Taryff Celnych Scianom właściwych opłaty handluiących i towary prowadzących obowiązuie.

Z Protokułu Ekonomicznego Administracyi Skarbu Publicznego wypisano i wydano.

Jan Ostaszewski Chor: Przas: mp.

Czytałem *Zaremba.*

AMERYKA.

Z Filadelfii dnia 1. Lipca. Senat naszego Kongressu ratyfikował Traktat przyiaźni handlu i żeglugi z W. Brytanią. Ta Ratyfikacya wielką tu sprawiła radość. Nasienie dawney niezgody, ktore na nieszczęście mocno się rozkrzewiło, teraz iest wyplenione, a wracaiąca się harmonia, obfite pożytki obiecuie. Zachodnie Powiaty, gdzie tak długo trwały spory, mocą tego traktatu wkrótce od Anglii ustąpione zostaną. Wszystkie morza i rzeki wewnątrz od obu stron mogą być wolne do żeglugi i prowadzenia handlu, przez który wielkich można spodziewać się korzyści.

W całym traktacie ani się ieden artykuł nie zawiera, któryby co wspomniał wyraźnie o związ-

kach, w których tak ściśle zostaiemy z Francuzką Rzecząpospolitą. Wszelka zdrada w takowym względzie naytroskliwiey usunięta. Ten traktat pod kondycyą ratyfikowany, że do niego artykuł przydany zostanie, przez który oznaczenia 12go artykułu, ile się te ściągaią do handlu z Angielskiemi wyspami w Zachodnich Indyach, zawieszone będą. Zarazem postanowił Senat negocyacye dalsze względem urządzenia handlu z Angielskiemi otworzyć Ministrami. Wspomniony 12. artykuł tak opiewa: „Ziednoczone „Stany mogą do wysp Angielskich Produkta swo„ie wywozić okrętami, które nieprzewyższaią „ciężar 70. beczek, równie z tychże wysp mogą „towary onych do ziednoczonych Stanow o„krętami w teyże ilości być przywożone; nie „będzie iednak wolno Amerykańskim Stanom cu„kru, kawy, bawełny i cacao z swoich Państw „wywozić do Europy.“

Jak liczne są wyprowadzenia się z Irlandyi do połnocney Ameryki, wnieść można, gdy między innemi Amerykański okręt *Hero*, który niedawno z *New-York* przybył, miał na sobie 479. z Irlandyi osob.

Anglicy teraz przy *St Domingo* iak w łapkę iaką ustawnie Republikanom wpadaią. Niedawno 4. Francuzkie uzbroione statki zabrały Angielską Brygantynę od 18. armat.

BELGIUM.

Z Bruxelli d. 20. *Sierpnia.* Przy Andernach Francuzi czynią wszelkie przygotowania do przeyścia przez Ren, gdzie areostatyczna kompania i 2. balony są przywiezione.

DANIA.

Z Kopenhagi d. 15. *Sierpnia.* Eskadra pod dowodztwem Szwedzkiego Oberstleytnanta Palmquist, wczora na pułnocne morze wyszła pod żagle. Składa się z następnych Duńskich liniowych okrętów: Sophia Fryderyka i tre Kroner

każdy od 74. armat, Infondsretten od 64. a Holstein od 60. armat, z dwoma Fregattami Thetis od 40. a Triton od 24. armat, z Szwedzkich liniowych okrętow Dristighed, Forsigtighed, Gotha, Leyon, i Fädernesłaudet, każdy od 64. armat z dwoma Fregattami Camilla i Eyridice obie od 40. armat, ogułem tedy pływać będzie na morzu armat 672.

Minister Duński w Hadze uwiadomił na piśmie Generalne Stany, że Król Jmść Szlachcica Kinsbergen, który służbę Hollenderską opuścił, Generalnym Admirałem Duńskiey marynarki mianował. Spodziewa się, mówi on w swym piśmie, że Generalne Stany mile to uważać będą, iż ten obywatel, który tak znakomite swe usługi dla swey Rzpltey łożył, naypierwsze mieysce posiada u tey Potencyi, która iest ścisłą aliantką Rzpltey Hollenderskiey, podchlebia więc sobie, że Generalne stany onemu wszelką uczynią łatwość, gdy się na mieysce swego przeznaczenia uda. To pewna, że Admirał Kinsbergen nim obiął to mieysce, wyraźnie sobie wymówił, iż w żadnym przypadku przeciwko swey oyczyznie służyć nie będzie.

FRANCYA.

Dalszy ciąg listow z Pół-wyspy *Quiberon* pisanych.

Wypis z listu Kommissarza Faucault, *do Generała* Hoche *w St Pierre* 4. *Thermidora* (22. *Julii*) *na put wyspie Quiberon.*

Od samego rana zabawny dziś iestem obieżdżaniem pół-wyspy *Quiberonu.* Znayduię po wszystkich stronach niezmierne magazyny. Mąki wyborne mogą przynaymniey dostarczyć naszemu woysku żywności przez 6. miesięcy. Wina, oliwy, rumu, octu, gorzałki, ryżu, wędliny, pekefleyszu, mydła, tabaki, cukru, kawy, a naybardziey sucharów taka obfitość, żeśmy

prawie utonęli w tych dostatkach. Aże mniemam, iż niepodobna, gdyby mieli Anglicy tak potężney straty zaniechać w owym kraiu, na przeciw którego brzegom liczne ich flotty pływaią, przeto żądam, ile możności naywięcey przysyłać podwod, które tam przeszlę niezwłocznie, dokąd mi wskazane będzie mieysce bespieczne.

(podpisano) *Faucault* Kommissarz Woienny.

Wypis listu Generała Brygady Lemoine *do Generała* Hoche *z Kwatery Generaln: St Pierre.*

Posyłam ci niewolnikow schwytanych dziś ieszcze na Puł-wyspie *Quiberon*. Kommissarze woienni, i wszyscy Agenci Rzpltey robią inwentarz magazynow, który niepodobna, gdyby w przeciągu dni 15. zakończyli. Te magazyny są niewypowiedzianie duże. Wątpię, gdyby 4. tysiące podwod mógło ie zabrać. Na pierwszy rzut oka szacuią do 1,800. Millionow liwrów. Czas zdami się one wywozić. Musieli ci Jchmość bardzo wielkie mieć proiekta, i zwycięstw roić sobie nadzieie, gdy takie składy z ufnością niepoiętą w swey sile, napakowali. Fałszywych assygnatow są pełne beczki. Już woluntaryuszowie na trąbki skręcone do lulek wiele ich obrocili, z resztą co mam czynić oznaym proszę, czy mam ie spalić, czyli do Reprezentantow odesłać.

(podpisano) *Lemoine.*

Przy tych listach dodatek był następuiący:

Zaręczam o prawdzie zawartych opisow powyżey w listach wyrażonych. *Złośliwi* bezwątpienia powiedzą, żem utracił dużo ludzi w dobywaniu Fortecy *Penthièvre*. Odpowiem na ich klektanie przez dokonane dzieła same, i niezmyślone rapporta. Od 1. Messid: (19. Julii) Rzeczpospolita niestraciła więcey nad 200. obrońców

swey ziemi, gdy wasi kochani Przyiaciele zupełnie są pognębieni.

(podpisano) Generał en Chef *Hoche*.

Z rapportu, któren *Fermont* czynił w Konwencyi względem nadeszłych wiadomości z zachodnich Indyi wyświeca się, że Republikanie trzy razy większą liczbę zabrali w niewolę Anglików, niż ich siła ogułem wynosiła. Prócz tego 76. ogromnych Armat, 100,000. funtow prochu, i 60,000. kul zdobyli ciż Rebublikanie. Potwierdzaią wiadomości w *Quiberon* wziętey liczby w niewolą 278. Officerów Emigrantskich, a 260. Gemeynow, 402. mieszkańcow *Toulonu*, 1052. Francuzkich niewolnikow, którzy gwałtem zostali wsadzeni na okręta, 300. Emigrantow, których w zbożach ukrytych znaleziono, nieliczą. w to kobiet i dzieci, 3,600. Szouanow, w oguł zaś zabrano niewolnika 6,580.

Z *Vannes* dnia 28. Lipca donoszą, że Angielska Flotta z niezmierną żałością iuż to zniedokonanych swych zamysłow, iuż to z straty poniesioney tak znaczney, iaka nigdy się nieprzytrafiła ieszcze podobna, opuściła *Quiberon*.

Wczora tu Kommissya woyskowa rozpoczęła swą czynność względem zabranych w *Quiberon* Emigrantow. Już przeznaczone są klassy Osob, względem których wyrok ma zapaść. Dziś tu Hrabia *Sombruil*, który na pół-wyspie *Quiberon* 5. Regimentami kommenderował, z Biskupem *Dol*, i innemi 14 emigrantami szlachtą i Xiężą rozstrzelany został.

Biskup Konstytucyiny miasta *Amiens* został Drukarzem. Nad iego drzwiami na ulicy S. Jakuba wyrażony iest napis: *Drukarnia Chrześciańska Roku Jezusa Chrystusa* 1795. Lud różnemi odmianami w czasie przeszłey rewolucyi tak ma zakłocony umyśł, iż wielkiemi kupami do drzwi chodzi, zastanawia się i dziwuie, że ten Biskup tyle miał odwagi w tym czasie napis

taki przed swoim domem publiczności na widok wystawić.

Kapitulacya, przez którą 25. tysięcy woysk Republikańskich przeszły w służbę Hollenderską, podpisana iest w Paryżu dnia 27. Julii. Generałowie *Doendels* i *Dumonceau* przedtym w służbie Francuzkiey, teraz Szefami będą w Batawskim woysku, którego dwie części przez dezercye są zmnieyszone. Rekruta nowego zaciągaią spiesznie na to mieysce.

Xiąże Fryderyk Oranii miał przybyć dnia 6. Lipca do *Osnabruka*, iżby stanął na czele woysk Hollenderskich nowo zaciągnionych przez Anglików na imie Sztadhudera. Mniemaią, że Korpus Lorda *Moira*, które do 30. tysięcy ma być podniesione, wkrótce usiłować będzie do Hollandyi uskutecznić wylądowanie, a przy opasaniu tey Rzpltey brzegow przez skombinowaną Flottę Angielską i Rossyiską, podobieństwo iest, że Sztadhuderowskie woysko od *Westfalii* w kray Hollenderski zmierzać przedsiębierze.

Z Paryża d. 11 Sierpnia. Wczora uroczyście obchodzony był w Konwencyi dzień 10. Sierpnia. Prezydent Daunou miał stosowną mowę, i śpiewano pienia republikańskie. Potym imieniem Deputacyi Ocalenia, podług nadeszłego listu od Generała Kellerman doniosł Doulcet o różnych utarczkach zdarzonych przed pierwszym Sierpnia przy Włoskiey armii, z których Republikanie zawsze chwalebne zwycięztwa i znaczne korzyści odnosili. Zbliża się ów moment, rzekł Doulcet, w którym rycerze przy Renie sprawcy pokoiu zawartego z Hiszpanią przez liczne posiłki barziey niźli dotąd ulepszą położenie naszych interessow we Włoszech, gdy woynę do tych czas w tamtych stronach tylko odpornie prowadzoną, z naywiększą mocą, w nadziei pewnych laurow, a większych ieszcze korzyści zamienią w woynę prowadzić się maiącą zaczepnie.

Doznaią w ówczas Państwa trwaiące w uporney koalicyi zawsze dla nich nieszczęśliwey, ostatniego ciosu. Uderzą bowiem Rycerze wolności na tak okrutne serca nie ubłaganey polityki, i zwyciężą. Bo gdy przy większey koalicyi nikt im się oprzeć nie zdołał, cóż mówić, gdy tak wielu poznawszy iuż swe obłąkanie, iedni odstąpili związku, drudzy się od niego usuwaią, a inni łączą nawet swą pomoc i siłę na utrzymanie owych zasad nie odzownych szczęścia żadnemi przeciwnościami niespożytego. Smiało więc przyrzekam, że w ten czas to rycerze tę tak chwalebnę woynę przyozdobiwszy nowemi wieńcami szczęśliwie ukończą.

Pomyślność Francuzkiego woyska na wyspach pod wiatrem, czyli Antyllach zawiera nie mało zdarzeń barzo zadziwiaiących, a nay-barziey że Matka Oyczyzna prawie nic nowych posiłkow tam nie posłała, gdy Anglicy 3. czyli 4ry razy znaczne żołnierzy i ammunicyi transporta wyprawiali. To prawda, że tych wyspow zaburzenie powszechne, było srzodkiem nader strasznym do wygnania Anglikow, wszakże i nasze tam będące woyska nawet bez pomocy Nigrytow z strony swoiey barzo wiele dokazały.

Czytał Fermont w Konwencyi następuiące depesze od Kommissarzow na wyspach pod wiatrem, czyli Antyllow z Basse-terre na wyspie Gwadeloupie;

Dnia 11. Prairial (30. Maia)
Roku 3go Rzpltey Francuzkiey iedney i nierozdzielney.

Kommissarze delegowani od Konwencyi Narodowey do Prezydenta teyże Konwencyi.

„Obywatelu! Ze wszystkich wypraw i świetnych tryumfow przez woyska Rzpltey Francuzkiey kiedyżkolwiek z chwałą i pożytkiem uskutecznionych, żadna większey uwagi i względow Konwencyi nie była godna, iako wyprawa na

„wyspy pod wiatrem. Ta to expedycya iedna „iest ze wszystkich okoliczności, która naywięk„szą chwałą uwieńczyła Rzpltey woyska, a nie„przyiaciołom naywięcey przyniosła szkody. Mo„żna o tym sądzić przez następuiące wyobraże„nie. Magazyny i ogromne paki naładowane „wielkiemi produktow i manufaktur składami, „woysko z 10. ludzi składaiące się, dobrze umun„durowane i dostatecznie płatne, trzydzieści ośm „okrętow uzbroionych na stronę Anglikow, wy„spy całe zdobyte Gvadelupa, Sainte Lucie, „Sainte Vincent, la Grenade, Saint Martin, „Sainte Eustache i Dominica, więcey niż za „ośmset millionow dóbr Emigrantow na samey „wyspie Gvadelupie, produkta z tych wyspow „niezmiernie wielkie i składy, więcey niż 150. „statkow Anglikom zabranych, lub które się wey„ściu naszemu do portow opierały, spalonych, „abo potopionych, upadek w tamtych stronach „znaczny Agielskiego handlu, a naszego prze„waga, o to są tey wyprawy skutki i pewne wo„łania rozpaczaiących głosow o przyśpieszenie „pokoiu! To naywiększym naszym iest szczę„ściem, że Anglicy sami liczną opatrzyli te „wyspy artylleryą, prochem i bronią, którą te„raz przeciwko nim uzbroieni iesteśmy. Ale „czas, aby Konwencya przysłała też posiłki ku „naszey pomocy. Nie wiele potrzeba nam, ale „nadesłać to, czego żądamy nie należy odwłoczyć. „Wie o nich Deputacya ocalenia publicznego.

(podpisano) Wiktor Hugues, Lebas.

Po przeczytaniu przez Fermonta depeszow takowych, gdy upewnił donosiciel, że Anglicy na samey wyspie Gvadelupie do 5. milionow funt: szter. (do 200. milionow złł: Pol:) straty maią, Konwencya dekretowała.

1. Ludzie na obronę wolności uzbroieni naylepiey zasłużyli się oyczyznie.

2. Takowy dekret rozesłany będzie do Kolonii z taką pomocą, iaką wysłać tam okoliczności dozwalą.

Po zdobyciu tych wyspow gdy na wniosek Boissy d'Anglas zgodzono się, aby częścią były Rzpltey te wszystkie osady, Kommissya 11. podała proiekt w Konwencyi, aby te wszystkie possesye były podzielone na 7, Departamentow. To iest St Domingo z niektóremi innemi wyspami formować ma 2. Departamenta, Martinika ieden, Guadalupa z Marie Galante ieden, St Lucie z Tabago (a) ieden, Cayenne (b) ieden, wyspy Francuzkie, czyli S. Maurycego (c) i wyspa de la Reunion (d) ieden Departament składać maią. Konwencya do dalszego czasu determinacyą tego proiektu odłożyła.

Wyspy dwie z Antillow St Eustache i St Martin po odebraniu od Anglikow, oddali Francuzi alliantom swym Hollendrom, iako dawnieyszą ich własność.

(a) Wyspa Tabago *w Ameryce iedna z Antyllow, leży tuż przy wyspie do Hiszpanii należącey St. Trinité. Wyspa* Tabago *należało zawsze od traktatu R.* 1783. *do Francuzow, długa około mil* 13. *szeroka* 8. *dokoła ma* 30. *mil. Grunt ma żwirowaty, ale barzo żyżny.*

(b) Wyspa Cayenne *w Ameryce południowey przy brzegach ma Guianny Francuz:* 18. *dokoła, mil* 9. *wzdłuż, a szeroka* 5. *leży przy uyściu wielkiey Rzeki. Kawa, drzewo farbierskie i trzcina cukrowa produktem iest nayznacznieyszym tey wyspy.*

(c) Wyspa S. Maurycego, *czyli Isle de France w Afryce na wschod wyspy Madagascaru. ma dokoła mil* 25. *obfituie w drzewo hebanowe, ryż i żelazo.*

(d) Wyspa de la Reunion *zwana przedtym Isle de Bourbon czyli Mascarennes dla tego, że odkrył ią Portugalczyk Mascarenhas. Leży w Afryce na wschod wyspy Madagaskaru. Tu stanowisko iest Francuzkich okrętow do Indyi wschodnich płynących, odległa iest od Cap Bon Esperance na mil* 100. *Wyspa de la Reunion figurę ma owalną, długa mil* 15. *szeroka* 10. *dokoła mil* 40.

NIEMCY.

Z Frankfurtu d. 12. Sierpnia. Wiadomo, że Generał Pichegru listowną uczynił odezwę do Hrabiego Clairfait przez Generała Stein Kommendanta woysk Cyrkułu Szwabskiego, donosząc o dekrecie wydanym przez Konwencyą względem Córki Ludwika XVI. Maryi Teressy Szarlotty; gdy zaś Generał Clairfait Cesarzowi takową odezwę do Wiednia przesłał, z Wiednia nadeszła odpowiedź, za którey pewność zaręczaią publibliczne papiery: zawiera się w tych słowach:

„Moia Rada Nadworna woienna oddała mi „rapport WPana d. 15. Lipca, i list od Gene„rała Pichegru pisany do Generała Stein, wzglę„dem Xiężniczki Maryi Teressy córki Ludwika „XVI. moiey kuzynki, i względem innych także „oboyga płci pozostałych osob Familii Burboń„skiey. We wszelkich innych okolicznościach, „kondycye, pod któremi wolność osobom tey nie„szczęśliwey familii chcą przywrócić, powinny„by wcale być nie przyięte, ale gdy rzeczą iest „naywidocznieyszą, iż w posrzod gwałtownych „często, a niemal zawsze strasznych odmian, „które iedne po drugich w tym czasie rewolu„cyi Francuzkiey następuią, żadney rady inney „słuchać niepowinienem, iak tylko serca mego tkli„wości względem lubey kuzynki moiey, ani mieć „powinienem inne widoki, iak tylko nayżywsze „interessowanie się moie o uwolnienie Xiążąt i „Xiężniczek familii Bourbońskiey. Zawsze bo„wiem stoią mi na mysli niebeśpieczeństwa, „któremi są otoczone. Jest zatym wolą moią, „abyś WPan dał wiedzieć Generałowi Francuz„kiemu, że chcę przystąpić, do uskutecznienia „propozycyi mi podaney.

Z Moguncyi dnia 13. *Sierpnia.* Dnia 6go otrzymały 3. Cesarskie Regimenta stoiące w obozie przy tuteyszym mieście Olivier Vallis, Strasoldo i Beaulieu ordynans nayśpiesznięy ma-

szerować w okolice Coblentz, iakoż we dwie tam godziny wyszły.

Jest to skutkiem wiadomości tu śpiesznym kuryerem nadesłaney, że Francuzi aktualnie zamyślali przy Coblentz i Düsseldorf Ren przechodzić.

Jednakowoż o pokoiu z Rzeszą sądzić można, iako pewnym, i wielu mniema, że ten wprzod uregulowanym zostanie, nim Deputacya Rzeszy przyidzie do skutku.

Forteca Moguncya od strony Weissenau wcale iest bespieczną. Chcąc ią wziąć, musieliby Francuzi z armią przynaymniey od 100,000. Ren przeyść, a w ten czas przewybornie ufortykfiowany Zamek zapewnieby naymnieyszego oporu nie uczynił.

Od kilku Miesięcy ustawnie 2000. ludzi pracowało, trzy dni temu iak wszystkie roboty ustały, co zdaie się oznaczać bliski pokoy.

Regimenta Emigrańskie Castries, Mortemar, i Autychamp w Lemgo miały iuż przysięgę wierności wykonać Ludwikowi XVIII.

Mówią że z Francuzkiey strony nie zezwalaią inaczey, tylko aby Bazylea mieyscem kongreſsu była.

Z Kolonii d. 7. Sierpnia, Do tych czas wszystkie okoliczności w tych stronach woiennym tchną zapałem, wszystko tu od 3ch osobliwie dni zostaie w extraordynaryinym poruszeniu. Dawne okopy przy Renie poprawuią i wiele nowych zakładaią.

Z Wiednia d. 8. Sierpnia. Wielkie przygotowania, które się tu czynią, naywyraźniey daią poznać, że Austrya woynę z wysileniem się aż do ostatka ieszcze popierać daie pozory. We wszystkich fabrykach około broni dzień i noc pracuią dla uarmowania rekrutow po ukończeniu żniwa. Po Cekauzach panuie wielka czynność, i tak tu, iako w *Pradze* i *Egrze* (w Czechach) gotuią wielkie transporta ładunkow.

Rossyiski Minister w tym tygodniu dwie miał z samym Cesarzem Konferencye, i po każdey rozmowie, zaraz wysłał Kuryerow do Peterzburga.

Z Osnabruk dnia 15. *Sierpnia*. Jeszcze dnia 11. t. m. Generał Maior Pruski *Schladen*, z którego Regimentu ieden Batalion tu od 22. Czerwca stoi, na rozkaz przysłany od swego Dworu, wszystkim tu będącym Hollendrom oznaymić kazał, aby w przeciągu 24. godzin to Miasto opuścili.

Przeszłey nocy na wyraźny rozkaz Króla Jmci Pruskiego Generał *Romberg* z *Münster* wydał nowy ordynans, aby w tym momencie wszyscy Hollendrzy tak w *Osnabruku*, iako i okolicach zebrani precz ustąpili, co też natychmiast uskuteczniono. Wymaszerowali oni naprzód do *Diepholtz*, i do tamecznych okolic, a potym przeyść maią za *Weser*. Wnoszą ztąd, że Król Jmć Pruski bynaymiey zezwolić nie chce, aby gdziekolwiek przyczyna dana była do przestąpienia wiadomey linii neutralney.

Z Berlina d. 22. *Sierpnia*. Baron *de Sinclair* Generał Leutnant zostaiący w służbie Szwedzkiey z Drezna przeieżdżał tędy do Sztokholmu, a Minister Szwedzki P. *Heidenshamm*, ze Sztokolmu do Konstantynopola także tędy zapuścił się w dalszą podroż.

Z Frankfurtu dnia 15. *Sierpnia*. Trzy bataliony garnizonu Moguńckiego za odebranym ordynansem dnia 7. t. m. przymaszerowały do niższego Renu. Francuzi chcieli przeprawić się przez Ren przy *Wesel*, ale gdy Kommendant Pruski sprzeciwił się, odstąpili od takowego przedsięwzięcia. Mimo to, coraz bardziey głoszą, że koniecznie Ren niżey miasta *Wesel* przeyść maią. Pomnaża to porozumienie wielu Regimentow powrót w te strony maszeruiących od Bretanii.

Woysko Cesarskie podzielone będzie na dwa ogromne korpusa. Jednym kommederować ma Hr: *Wurmser* w Renie wyższym, drugim Hr: *Clairfait* w niższym Renie.

SZWAYCARYA.

Z Bazylei d. 11. *Sierpnia.* Xiążę de Chartres starszy syn Xcia d'Orleans, maiący teraz 21. Rok wieku swego rzuca Europę, i do Ameryki, gdzie znaczny kawał ziemi sobie kupił, wybiera się na mieszkanie z przedsięwzięciem tam żyć iako ziemianin.

W liście iednym do Amerykańskiego negocyanta tak pisze:

Znayduię siebie tak udysponowanym, iż przez moie prace rolnicze, znaydę niepodległość. Ten cios, który na mnie spadł, nie zgnębił mię do szczętu. Barzom iest szczęśliwy w srzod moich przeciwności, że młodość moię ochroniły od złych nałogow, od których się trudno potym uwolnić. Cieszę się wielce, że wprzód mi zabrano maiątek, nim go na złe mogłem użyć, a na spokoyność z niewielą przyiaciołmi, i iedną przyiaciołką spieszę, abym resztę dni moich sercu, wdzięczności, i rozumowi poświęcił.

WŁOCHY

Z Liworny d. 1. *Sierpnia.* Austryacy teraz wszelkie przygotowania czynią iednegoż czasu na kilku mieyscach uderzyć na Francuzow, i ku nim bliżey się podsunęli. Do *Lombardyi* niemało Cesarskiego woyska i ciężkiey artylleryi przybyło. Lecz i Francuzi niedawno znowu 12,000. w posiłku od Pyreneyskiey armii otrzymali. Mocno zagrażaią stronie *Mayra*, dla czego Cesarscy spiesznie w tamte okolice wysłali sukkursu 4,000.

Port Genua trzymany iest teraz w blokadzie od Angielskich i Austryackich Kaprow. Uskarżania się o to Rządu Genueńskiego do tych czas były daremne.